



دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران
معاونت بهداشت

چکیده
راهنمای بالینی دیابت

مرکز تحقیقات دیابت
پژوهشگاه علوم عدد و کتاب و لیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران
یا همکاری:
دفتر خانه تحقیق و توسعه سیاست های دانشگاه



عنوان و نام پدیدآور

راهنمای بالینی دیابت/تألیف: مرکز تحقیقات دیابت، پژوهشگاه علوم و عدد و متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی تهران با همکاری دبیرخانه تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه (به سفارش دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، معاونت بهداشت)

مشخصات نشر

تهران: نشر پونه، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری

۳۱ص:، جدول، نمودار

شابک

978-600-6681-18-4

وضعیت فهرست نویسی

فایا

موضوع

دیابت

موضوع

نوبت -- پرستاری و مراقبت

شناسه افزوده

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، مرکز تحقیقات دیابت

شناسه افزوده

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، پژوهشگاه علوم و متابولیسم

شناسه افزوده

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، دبیرخانه تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه

شناسه افزوده

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، معاونت بهداشت

رده بندی کنگره

RC۶۶۰/۲۱۵ ۱۳۹۳

رده بندی دیویی

۶۱۶.۶۷۲

شماره کتابشناسی ملی

۳۵۷۹۸۶



نشر پونه

خ طالقانی شرقی- خ جهان- ساختمان پونه- شماره ۶ طبقه سوم تلفن: ۷۷۶۰۵۷۸۱

نام کتاب: چکیده راهنمای بالینی دیابت

تألیف: مرکز تحقیقات دیابت پژوهشگاه علوم و عدد و متابولیسم، دانشگاه علوم پزشکی تهران (با همکاری دبیرخانه تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه) (به سفارش دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران، معاونت بهداشت)

ناشر: پونه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ جلد

مدیر هنری: علی منتشری

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: معلی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۸۱-۱۸-۴

قیمت: رایگان

- ◆ خلاصه بررسی های مورد نیاز و تواتر سنجش آن در کودکان و نوجوانان مبتلا به دیابت
- ◆ خلاصه بررسی های مورد نیاز و تواتر سنجش آن در بزرگسالان مبتلا به دیابت
- ◆ معیارهای تشخیص دیابت چیست؟
- ◆ در بررسی اولیه به چه نکاتی توجه کنیم؟
- ◆ قند خون بیمار دیابتی را در چه محدوده ای کنترل کنیم؟
- ◆ تغذیه مناسب برای بیماران دیابتی چیست؟
- ◆ چه توصیه هایی برای انجام فعالیت فیزیکی در بیمار دیابتی مورد نیاز است؟
- ◆ چه روش های درمانی برای کاهش قند خون در بیماران دیابتی به کار گرفته می شود؟
- ◆ داروهای خوراکی درمان دیابت
- ◆ برای رسیدن به اهداف درمانی برای چربی خون در بیماران دیابتی چه درمان هایی توصیه می شود؟
- ◆ اهداف و روش های درمانی کنترل فشار خون بالا در دیابت چیست؟
- ◆ آنتی پلاکت ها
- ◆ واکسیناسیون
- ◆ هیپوگلیسمی را چگونه شناسایی، پیشگیری و درمان کنیم؟
- ◆ چگونه بیمار دیابتی را از نظر عوارض بررسی و مراقبت کنیم؟
- ◆ بررسی نفروپاتی دیابتی
- ◆ بررسی رتینوپاتی دیابتی
- ◆ بررسی نوروپاتی دیابتی
- ◆ پروتکل درمان بیماران مبتلا به DKA و HHS
- ◆ معاینه پای دیابتی
- ◆ دیابت و بارداری
- ◆ دیابت و روزه داری

تدوین و به کارگیری راهنماهای بالینی بیش از یک دهه است که به عنوان ابزاری مهم برای افزایش کیفیت خدمات درمانی و سلامت عمومی در کشور مطرح و پیگیری شده است. برنامه‌های متعدد کشوری، برنامه‌های وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و همین‌طور سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی درمان (سازمان بیمه سلامت ایران، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان بیمه خدمات درمانی نیروهای مسلح) بر این ضرورت تأکید کرده‌اند. در پاسخ، بخش‌های مختلف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور راهنمای بالینی متعددی در سطوح مختلف و برای مخاطبان مختلف تدوین کرده‌اند که برخی در عمل نیز به کار گرفته شده‌اند. ولی هنوز نیاز نظام سلامت به این مکتوب‌های ارزشمند کامل پاسخ داده نشده است.

تدوین راهنماهای بالینی مبتنی بر شواهد علمی که بتواند نیازهای واقعی کشوری یا درآمد متوسط مثل جمهوری اسلامی ایران را پاسخ بدهد با دو دشواری مهم روبه‌رو است. نخست آنکه بسیاری شواهد علمی اثربخشی و هزینه - اثربخشی خدمات مختلف از مطالعات کشورهای پردرآمد به دست آمده‌اند. چنین مطالعاتی هر چند می‌توانند کمک فراوانی به کشور کنند، لزوماً پاسخگوی پرسش‌های مرتبط با شرایط کشور نیستند. دشواری مهم دیگر هزینه و زمان‌بر بودن تدوین راهنماهای بالینی مبتنی بر شواهد است که البته نیازمند تخصص‌های مختلف فنی و همکاری میان گروه‌های متفاوت بالینی است.¹ در نتیجه لازم است موضوع راهنماهای بالینی به درستی انتخاب و روش‌های معتبری در تدوین راهنماها به کار گرفته شوند که هزینه کمتری از خطر نیروی انسانی و زمان اجرا داشته باشند. به خصوص به کارگیری روش‌های معتبری برای سازگارسازی راهنماهای معتبری که دیگران برای کشور و شرایط خودشان تدوین کرده‌اند ضرورت می‌یابد.² مجموعه حاضر، که یک جلد از اکنون در برابر شما است، گامی در این راستا است. این مجموعه نتیجه تلاش همکاران اینجانب در معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران، دبیرخانه تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه و مراکز مختلف تحقیقاتی دانشگاه علوم پزشکی تهران در طول دو سال گذشته است که در دوران مدیریت آقایان دکتر فرید ابوالحسنی و دکتر علیرضا دلآوری آغاز شده و اکنون منتشر می‌شوند. هدف این راهنماها تهیه مجموعه‌ای مبتنی بر شواهد از راهنماهای بالینی برای پزشکان خانواده و عمومی است. البته محتوای این راهنماها می‌تواند برای متخصصان پزشکی، دانشجویان دوره‌های عمومی و تخصصی و همین‌طور همکاران بالینی و نظام سلامت غیرپزشک نیز مفید و ارزشمند باشد و در عین حال آگاهی عمومی جامعه را در زمینه روش‌های درست تشخیص، درمان و مدیریت بیماری‌ها افزایش دهد. افزایش کیفیت خدمات تنها با انتشار راهنماهای بالینی رخ می‌دهد. بدون استفاده از آنها در بالین بیمار و در تشخیص و درمان بیماری، راهنماها تأثیری بر ارتقای خدمات نخواهند داشت. مطالعاتی در سال ۱۳۹۰ در تهران نشان داد که فقط حدود یک سوم پزشکان شهر تهران با راهنماهای بالینی آشنایی داشتند. بدون برنامه‌ریزی مدون در به کارگیری راهنماها و اجرای مداخلات مختلف آموزشی، مدیریتی و اجتماعی، تأثیر آنها بر افزایش کیفیت محدود خواهد ماند. تجربه معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران در به کارگیری راهنماهای بالینی درمان دیابت در درمانگاه‌های سرپایی ویژه در شبکه‌های بهداشت و درمان جنوب تهران، ری و اسلامشهر نمونه‌ای موفق از کاربرد راهنماهای بالینی در بهبود مراقبت و درمان و ارتقای سلامت بیماران است.

وظیفه دارم از تمام عزیزانی که در تهیه و تدوین این مجموعه تلاش کرده‌اند، به خصوص همکاران ارجمند آقای دکتر سیدرضا مجدزاده و خانمها دکتر آزاده سیاری فرد و دکتر لاله قدیریان از دبیرخانه تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه، آقای دکتر امید خیرخواه و خانم شیمیا لشکری از معاونت بهداشت، تمامی نویسندگان راهنماها و دیگر همکاران و مسئولان صمیمانه سپاسگزاری کنم و برای همه ایشان و شما خوانندگان گرامی آرزوی توفیق و بهروزی دارم.

دکتر آرش رشیدیان

معاون بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران

- 1- Rashidian A. Adapting valid clinical guidelines for use in primary care in low and middle income countries. *Primary Care Respiratory Journal* 2008; 17(3): 36-7.
- 2- Rashidian A, Yousefi-Noorati R. Development of a Farsi translation of the AGREE instrument and the effects of group discussion on improving the reliability of the scores. *Journal of Evaluation in Clinical Practice* 2012, 18(3):676-681.
- 3- Mounesan L, Nedjal S, Majidzadeh R, Rashidian A, Gholami J. Only one third of Tehran's physicians are familiar with 'Evidence-based clinical guidelines'. *International Journal of Preventive Medicine* 2013 4(3): 349-57.

پیشگفتار

افزایش روز افزون تعداد بیماران دیابتی، لزوم ارزیابی راهکارهای بالینی مناسب جهت پیشگیری، کنترل، مراقبت و درمان و کاهش عوارض و هزینه‌های ناشی از این بیماری و مراجعه تعداد زیادی از این بیماران به پزشکان خانواده جهت مراقبت، ضرورت وجود راهنمای بالینی هماهنگ و ساده‌ای برای به کارگیری در این سطح درمانی را خاطر نشان می‌سازد.

از این رو راهنمای حاضر با تلاش مجموعه همکاران مرکز تحقیقات دیابت پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی تهران، با بهره‌گیری از راهنماهای عملی معتبر موجود در دنیا، بومی‌سازی توصیه‌های موجود در زمینه مراقبت دیابت و استفاده از نظرات متخصصین اندوکرینولوژیست در موارد نیاز به اجماع، تهیه و تدوین شده است. امید است این مجموعه بتواند همکاران محترم پزشک خانواده را به عنوان بخشی از مجموعه دست‌اندرکار مراقبت بیماران دیابتی در رسیدن به اهداف مورد نظر یاری دهد.

دکتر باقر لاریجانی

رئیس پژوهشگاه علوم غدد و متابولیسم